

1961, str. 1327). Ali, neka o tome diskutiraju liječnici.

Za svećenika-ispovjednika glavno je ovo: neka penitenticu uputi stručnom liječniku ili da nabavi knjižicu, pa i ovu uz napomenu da on ne uzima nikakve odgovornosti ako se ona prevari u računanju ili uopće ako metoda kod nje ne vrijedi. Zgodno primjećuje Peeters da bi u slučaju neuspjeha penitentica otkrivala svećenika, a možda bi muž mogao sumnjati u njenu vjernost (II, str. 273). Svećenik-ispovjednik mora na ovom području biti naročito oprezan.

Sto se tiče doktrinarnog sadržaja, želio bih naglasiti neodrživost tvrdnje na str. 15. Dok je pisac na str. 14. sl. ispravno nabrojio proturidna sredstva sprečavanja začeca, a u ta ubrojio i pilule, na str. 15. piše da, »ukoliko se uspije pronaći takva pilula koja ne bi škodila organizmu, ona bi uistinu mogla postati odlično sredstvo za reguliranje poroda«.

Ove riječi nisu imale oslona ni prije publikacije enciklike *Humanae vitae* (25. VII 1968), mnogo manje pak pošto je ta enciklika uvidjela svjetlo. S etičko-moralne strane nije prvotno važno u kojem je odnosu pilula prema zdravlju, važno je da li ona provodi sterilizaciju, kočenje prirodnog procesa prokreativne sposobnosti. A inhibitorna pilula prouzrokuje sterilizaciju; zbog toga se s katoličkog gledišta ne smije proglasiti sredstvom za reguliranje poroda. To se može jedino reći o regulatornoj piluli, koliko se ona doista pronađe (BS, 1965, str. 87 sl; 1966, str. 410).

U spomenutoj enciklici br. 14. odlučno je rečeno da je i u predviđanju bračnog čina isključen kao nedopušten svaki pothvat kao sredstvo hotično upotrijebljeno u svrhu da se onemogući rađanje novog života. A upotreba pilule ništi integralnost značenja i svrhu međusobnog darivanja (br. 13), pa se mora proglasiti protivnom naravi muškarca i žene, njihovom integralnom odnosu, Božjem planu i njegovoj svetoj volji.

Knjiga ima kao cilj upućivanje u uporabu tablica u svrhu prilagođivanja neplodnim danima. Kao teo-

log želim još jednom naglasiti da nije opravdano upotrebljavati stalno ni ovu metodu ako za uporabu nema dovoljno razloga, tj. ako nema razloga da se porodaji učine rjeđima (br. 16). Prema tome, jedino valjani razlozi (zdravlje, ekonomski, eugenički razlozi, socijalne prilike) mogu opravdati i uporabu neplodnih dana, jer bračni drugovi ušli su u ženidbu u prvom redu u službu čovječanstva, u svrhu realizacije integralne ljubavi (J. K., *Ljubav u službi života*, Zagreb, 1969, str. 6—7).

Pretpostavivši ovo, nema razloga da se knjizi zaniječe vrijednost. Dapače, treba pohvaliti minucioznu računaljku, a uvijek biti spreman na to da život ne trpi matematičkih formula; on je iznad njih; razvija se po imanentnim zakonima svojstvenim živim organizmima, a ne mrtvim formulama.

J. K.

JEAN-CLAUDE BARREAU, Vjera jednog poganina, prijevod, Zagreb 1968. Izdanje »Novi vidici«, br. 2, str. 7—65.

Vjera je, to znamo, i dar s neba. A svaki se dar s neba nekako prilagođuje strukturi duše pojedinog čovjeka. Koliko dijalektike u toj antitezi neba—zemlje, nebeskog—zemaljskog elementa, to se najočitiije vidi u slučaju obraćenja nevjernika. Stara se struktura uvijek opire nestajanju, pa u novoj ostavlja neka svoja obilježja, jer nadnarav ne ruši naravi nitj odmah ispravlja sve njene defekte.

Pisac, obraćenik, odmah očituje svoju narav. Ima u ovim recima oštih sudova, optimističkih vizija, dosta zvučnih fraza, ali sve je istinsko koliko odrazuje istinsku narav piščevu. On želi da ga čitalac shvati, a čitalac pita da li je pisac dovoljno shvatio i one »stare vjernike« o koje lomi svoja koplja kritike. Jer i njih treba razumjeti ne samo kao »stare« nego i kao »vjernike«. Zar se ispod naslaga njihovih »glazura« ne može kriti dobronamjerna duša?

Ambijent u kojemu je pisac odrastao nije pogodovao rađanju Boga u njegovoj duši. Otpor sredine

bio je svladan kada je protagonist ove životne povijesti osjetio Boga. I tada je neminovno nastupio osjetljivi kontrast, jer trebalo je oporu narav preoblikovati. Nikakvo čudo da odrasli obraćenik ostane dugo vremena nekako bipolarno orijentiran.

Na prvim stranicama ima i više-manje značajnih digresija. Očekivali bismo kakav je doista bio taj odlučujući susret s Bogom. Ali toga doživljava u detaljima nema. Jedno je osobito važno spomenuti. Pisac je živio u vrlo šarolikoj sredini. Tu je sredinu upoznao. Doživio njenu dramatičnost. Zbog toga je mogao kasnije kao svećenik ući u nju da je preobrazi. Poznavajući takve stvarnosti mogu stvarnije i gledati na istinski život nego oni koji odrastu u donekle umjetno sastavljenoj zajednici sjemenišnog odgajališta.

Nemojmo se čuditi što i pisac u »doživljava Boga« često spominje sebe. Sklon je osuđivati ili minorizirati prostore doživljava drugih osoba. Razumijemo ga. Istina, ništa neispravna što doživljuje Boga preko Krista. Normalno. Ipak nije osnovano minorizirati naučavanje sv. Pavla 1, 20, jer to je uvijek zakonita ljestvica do Boga. K tome, još uvijek je važno istaknuti da su različiti putevi milosti. Možda će netko »doživjeti« Boga preko tragičnih životnih iskustava, netko preko unutarnjih sukoba, netko preko cvjetućih staza, itd. Previše je pisac bio centriran na sebe da bi sada u službi Bogu na sebe jednostavno zaboravio. Osuđuje »cerebralce«, a možda bi netko njega s protivnih pozicija osudio kao »sentimentalca«, ili kao »srčanog idejnog bolesnika« i sl.

Nema sumnje da pisac odražava svoju etničku pripadnost. Ima tu stranica vrlo zvučnih, ali također sličnih nekom »apsolutnom« ili »apstraktnom« slikarstvu tako raširenom stilu u pokoncilskoj teologiji. Vide se neke konture, linije, boje, ponekad vrlo oštre, ali isto tako počesto nedostaju konkretni predmeti, praktične kategorije, životno-funkcionalne kategorije. Tko bi pokušao neke apstraktne kategorije kako ih pisac iznosi, prebaciti na praktični život, morao bi ga posta-

viti naglavce. I to naglavce u osnovnim zasadama. Doista, kao da je i sam predvidio tu objekciju pa se ogradio (str. 60) od te zamjerke. Ostaje pitanje hoće li čitalac više biti zaveden nekim zvučnim a višeznačnim frazama u knjizi ili s nekoliko »poniznih« riječi na str. 60. Ipak nije mogao a da ne završi s naglaskom na svoju osebnost (»drugdje«) i iznimnost.

Divimo se zanosu žarke duše. I pozdravljamo ovaj prijevod na hrvatski jezik. Ipak, mora se reći da su nas neke pojave na prostoru prevodilačke aktivnosti počele gušiti. I ovdje nam je pisac puno rekao kao obraćenik ili »oživljeni« vjernik, ali nije nam puno rekao kao Francuz. Svaka knjiga izrasla na svom etničkom terenu prenosi i neke osobine tog terena, koje ne uvjetuju uvijek rast plemenitih biljaka na drugim terenima. Nemojmo misliti da će svaki čitalac biti u stanju otkriti te pokušaje »zaposjedanja« tuđih terena. Pravilno ocijeniti, npr., postavljanje pitanja institucionalnosti u Crkvi.

I s ove strane bilo bi poželjno da prijevodi budu ili doista općenite naravi, prihvatljivi za sve, ili da izdavači poprate izdanje nekim upozorenjima ili opaskama. To smatram potrebnim, jer svaka knjiga mora izgrađivati, a ne izgrađuje se aforističkim i višesmislenim izrazima. Mudrost je u jasnoći, određenosti, jer i život je u osnovama nešto određeno.

J. K.

P. ATANASIO MATANIĆ OFM, Dottrina di Giovanni Duns Scoto sulla connessione delle virtù morali, Rim 1968; izvadak iz III sveška skolastičko-skotističkih studija.

Doista, članak je vrlo neznanat i oblik je iznošenja problema donekle arhaičan, ali je vrijedno tom prigodom spomenuti kako se problemi nadovezuju jedan na drugi u različitim oblicima, ali u istoj suštinskoj problematici. To je razlog zbog kojega i recenziramo tu malu stvar.

Očito je da i mišljenje Skotovo predstavlja dokaz za pluralizam mišljenja koji je vladao u staro do-